

3. Coseriu, E. (1952). Sistema, norma y habla. Montevideo: Universidad de la República.
4. Ferguson, C. A. (1959). Diglossia. Word, 15(2), 325–340.
<https://doi.org/10.1080/00437956.1959.11659702>
5. Guilbert, L. (1975). La créativité lexicale. Larousse.
6. Labov, W. (1972). Sociolinguistic patterns. University of Pennsylvania Press.
7. Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). Metaphors we live by. University of Chicago Press.
8. Majma' al-Lugha al-'Arabiyya. (1960). Al-Mu'jam al-Wasīṭ. Dār al-Ma'ārif.
9. Owens, J. (Ed.). (2013). The Oxford handbook of Arabic linguistics. Oxford University Press.
10. Versteegh, K. (2014). The Arabic language. Edinburgh University Press.

Котенко О.В.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
(Запоріжжя, Україна)*

ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВНОЇ НОРМИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У сучасному глобалізованому світі цифровізація суспільства постає одним із визначальних чинників трансформації комунікативних практик, що зумовлює суттєві зміни у функціонуванні національних мов, зокрема української. Активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, поширення соціальних мереж, месенджерів та онлайн-платформ спричинили формування нових мовних середовищ, у яких традиційні мовні норми зазнають адаптації, модифікації або навіть часткового перегляду (Іваненко, 2020). У цьому контексті проблема трансформації української мовної норми в умовах цифрової комунікації набуває особливої актуальності та потребує ґрунтовного наукового осмислення.

Передусім варто зауважити, що мовна норма як сукупність усталених і кодифікованих правил використання мовних засобів не є статичною категорією, оскільки вона історично змінюється під впливом соціальних, культурних та технологічних чинників (Селіванова, 2015). В умовах цифрового середовища ця динаміка значно пришвидшується, що пов'язано з інтенсифікацією комунікації, її спонтанністю, неформальністю та прагненням до економії мовних ресурсів. Зазначене призводить до появи нових мовних явищ, які, хоча й не завжди

відповідають усталеним нормам, проте поступово інтегруються в мовну практику носіїв (Бондаренко, 2021).

Однією з характерних ознак цифрової комунікації є тенденція до спрощення мовних конструкцій, що виявляється у скороченні слів, використанні аббревіатур, пропуску розділових знаків та порушенні синтаксичних норм. Такі явища, як «прив» (привіт), «дякс» (дякую), «нз» (нема за що), «інфа» (інформація), «комент» (коментар), «адмін» (адміністратор), стають звичними елементами повсякденного спілкування в мережі. Водночас, незважаючи на свою неформальність, вони виконують важливу комунікативну функцію, забезпечуючи швидкість та ефективність обміну інформацією. Проте надмірне використання подібних форм може призводити до зниження рівня мовної культури, особливо серед молоді, яка активно інтегрується у цифровий простір.

Не менш важливим аспектом трансформації мовної норми є вплив іншомовних елементів, передусім англіцизмів, які активно проникають у мовлення користувачів цифрових платформ (Мартинюк, 2023). Лексеми на кшталт «лайк», «пост», «сторіс», «чат», «блогер» уже стали невід'ємною частиною сучасного українського мовлення. З одного боку, це свідчить про відкритість української мови до інновацій та її здатність до адаптації, однак, з іншого боку, постає питання про збереження її самобутності та нормативної цілісності. У цьому контексті важливим є вироблення збалансованого підходу до запозичень, який передбачає як їхнє доцільне використання, так і розвиток власних мовних ресурсів.

Окремої уваги заслуговує феномен інтернет-дискурсу, який характеризується високим ступенем експресивності, емоційності та креативності (Герінг, 2021). У цифровій комунікації активно використовуються емодзі, меми, гіфки, які, хоча й не є вербальними засобами, проте суттєво впливають на зміст і тональність висловлювання. Вони виконують функцію додаткового кодування

інформації, компенсуючи відсутність невербальних компонентів живого спілкування. У результаті формується своєрідний гібридний тип комунікації, у якому поєднуються вербальні та візуальні елементи.

Крім того, цифрове середовище сприяє розширенню варіативності мовних норм, оскільки користувачі отримують більшу свободу у виборі мовних засобів. Це проявляється, зокрема, у змішуванні стилів, використанні елементів розмовної мови в офіційних текстах, а також у виникненні нових жанрів, таких як блог, пост, коментар, сторітелінг. Зазначені жанри мають власні мовні особливості, які не завжди узгоджуються з традиційними нормами, проте відображають реальні потреби сучасної комунікації.

Важливо також підкреслити, що трансформація мовної норми в умовах цифровізації має не лише лінгвістичний, а й соціокультурний вимір (Коваленко, 2022). Мова виступає індикатором суспільних змін, відображаючи нові цінності, способи мислення та моделі поведінки. У цьому контексті цифрова комунікація сприяє демократизації мовлення, зменшенню дистанції між комунікантами, а також формуванню нових мовних ідентичностей.

Водночас не можна ігнорувати й потенційні ризики, пов'язані з трансформацією мовної норми. Зокрема, існує загроза зниження рівня грамотності, спрощення мовлення (Петренко, 2024), втрати стилістичного багатства мови. Особливо це стосується освітнього середовища, де важливо забезпечити баланс між використанням сучасних цифрових інструментів і дотриманням нормативних вимог. У цьому зв'язку актуалізується роль викладача як носія мовної культури та посередника між традиційною і новітньою мовними практиками.

З огляду на зазначене, доцільним є впровадження інноваційних підходів до викладання української мови, які враховують особливості цифрового середовища. Йдеться про використання інтерактивних платформ, аналіз реальних прикладів інтернет-комунікації, формування критичного ставлення до мовних явищ, що

виникають у мережі. Такий підхід сприятиме не лише підвищенню мовної компетентності здобувачів освіти, а й розвитку їхньої цифрової грамотності.

Отже, трансформація української мовної норми в умовах цифрової комунікації є складним і багатовимірним процесом, який відображає глибинні зміни в суспільстві. Вона проявляється у спрощенні мовних структур, активному запозиченні іншомовної лексики, формуванні нових комунікативних жанрів та розширенні варіативності мовлення. Водночас ці процеси супроводжуються як позитивними, так і негативними наслідками, що потребує їхнього подальшого дослідження та осмислення.

Перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямі вбачаються у вивченні впливу цифрової комунікації на різні рівні мовної системи, розробленні критеріїв оцінювання новітніх мовних явищ, а також у пошуку ефективних шляхів інтеграції цифрових практик у систему мовної освіти. Лише за умови комплексного підходу можна забезпечити гармонійний розвиток української мови в умовах глобалізації та цифровізації, зберігаючи її національну самобутність і водночас відкритість до інновацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Н. В. Цифрова комунікація як чинник мовних змін в українській мові. *Мовознавство*. 2021. №3. С. 45-56.
2. Іваненко О. С. Особливості функціонування української мови в умовах цифрового середовища. *Лінгвістичні дослідження*. 2020. № 52. С.33-41.
3. Коваленко Т. О. Інтернет-дискурс як новий тип комунікативної взаємодії. *Українська мова*. 2022. №2. С. 78-89.
4. Мартинюк А. П. Англіцизми в сучасному українському медіапросторі: функції та тенденції. *Наукові записки з філології*. 2023. № 15. С.112-120.
5. Петренко, Л. М. Трансформація мовної норми в цифрову епоху: український контекст. *Філологічні науки*. 2024. 1. 59-67.
6. Herring S. C. Computer-mediated communication: Linguistic, social, and cross-cultural perspectives. *Annual Review of Linguistics*. 2021. №7. Pg. 221-240. <https://doi.org/10.1146/annurev-linguistics-011619-030304>